

حوکم و ئادابه‌کافی قه‌رزدان و قه‌رزکردن و قه‌رزدانه‌وه

له ژیر تیشکی

ئایه‌ته پیروژه‌کافی قورئان و

قه‌مووده سه‌حیجه‌کافی پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ)

نووسین و ئاماده‌کردنی

مامۆستا :

www.ba8.org

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

* پيشه کی :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ [

. [

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ [

. [:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِغِ اللَّهُ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ [

. [:

...

)

(

سوپاس بۆ خوی پهرودرگار که فرموویه تی :

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى﴾ [:] .

واته : هاوکاری یه کتر بکه ن له سه ر چاکه کردن و خو پاریزی کردن

له تاوان .

وه سه لات و سه لامی خوا له سه ر پیغه مبه ره که ی بیّت که

فرموویه تی : ((... وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا دَامَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ))^(۱) .

واته : خوی پهرودرگار له هاوکاری عه بده که یدا یه تاوه کو ئه و

عه بده له هاوکاری برا که یدا بیّت .

وه سه لام و په حمه ت و به ره که تی خوا له سه ر سه حابه و

پیاوچا کان و شوینکه و تووانیان بیّت که به رده وام له هاوکاری کردنی یه کتر دا

بوون و له کاتی قهرز دان و به دهم یه کتر وه هاتن و به هه مان شیوه ش له

کاتی قهرز دانه وه و وه فاداری به رامبه ر به خاوه ن قهرزه که په یه وه کاری

پاسته قینه ی فرمانه کانی خوی گه وره و پیغه مبه ره که ی بوون (ﷺ) .

خوینهری یه کخوا په رست و شوین که وته ی پیغه مبه ر (ﷺ) :

له م نووسراوه دا باس له بابته تیکی زۆر کزنگ ده که ی ن له بابته کانی

کپین و فرۆشتن (البیوع والمعاملات) که بریتی یه له حوکم و نادابه کانی

(قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانه وه) که له م پۆژگار ه دا زۆربه ی هه ره زۆری

موسلمانانی بیزار و هه راسان کردوه و به رده وام ده نالینن و هاوار ده که ن

له ئاستی که سانی قهرزار به گشتی و قهرزکویره کانیش به تایبه تی !!!

() : () .

حوکم و ئادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانه وه

هۆی سه ره کی ئەم کیشه ناهه موارهش ده گه پیتته وه بۆ نه مانی ترسی
 خوی گه وه له ناو دلی ژۆرینهی خه لکدا به گشتی و بی ئاگابوون یان خو
 گیل کردن له حوکمه شه رعیه کانی ئەم بابتهش به تایبه تی !
 بۆیه به پیویستمان زانی ئەم بابته بۆ موسلمانان پروون بکهینه وه
 له پروانگهی ئایه ته کانی قورئانی پیروژ و فه رموده سه حیه کانی
 پیغه مبه ره وه (ﷺ) ، به لکو - به یارمه تی خوا - ببیته ئاگادار کردنه وه یه ک بۆ
 نه زان و بی ئاگاکان و بیرخسته نه وه یه کیش بیته بۆ ئاگادار بووان و
 به لگه یه کیش بیته بۆ سه ر مل هوړ و قه رزکویر و ریا خو ره کان !

*** فه زل و گه وه یی قه رز دان :**

((ﷺ)) : ((ﷺ))
 . (())

واته : هه ر موسلمانیک دوو جار قه زر بدات به موسلمانیک تر ئه وه
 وه کو ئه وه وایه که یه ک جار کردبیتی به خیر و سه ده قه .
 چونکه قه رز دان وه کو نیوه ی خیر و سه ده قه وایه له پرووی
 پاداشتوه لای خوی خوی په روه رداگار .

هه ر وه کو پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : ((
 . (())

واته : قه رز دان وه کو نیوه ی خیر و سه ده قه وایه .

() : () .
 () : () .
 () : () .
 () .

* فهزل و گه ورهیی چاوه پروان کردن یان داشکاندن له قهرزی

قهرزازی نه دار و دهست کورت :

خوای په روه ردگار له قورئاندا فه رموویه تی : ﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ

إِلَىٰ مِيسْرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [:] * .

واته : نه گهر قهرزازه که نه دار و دهست کورت بوو نه وه چاوه پروانی

لی بکن تا وه کو دهستی ده چیت و توانای ده بیت قهرزه که بداته وه ، وه

نه گهر خیری پی بکن و قهرزه که ی پی ببه خشن نه وه چاکتره بوتان نه گهر

بزنان .

(()) : (())

(()) .

* :) :

:

﴿وَإِنْ تَصَدَّقُوا﴾ : ﴿خَيْرٌ﴾

(

: (/) .

)) : (())

) : [] :

:

﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مِيسْرَةٍ﴾ :

(...

:

.(/) :

.() :

() :

()

حوکم و ئادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

واته : هر که سيک چاوه پروانی دواخستنی هینانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست نه پویشستوویهك بکات ئهوا بۆ هه موو پوژيک به شیوه و ئه وهندهی ئه و قهرزه خیر و صه دهقهی بۆ هه یه پیش ئه وهی کاتی هاتنی دانه وهی قهرزه که بییت ، وه هر که سيکیش چاوه پروانی دواخستنی هینانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست نه پویشستوویهك بکات دواى به سهر پویشستنی کاتی هینانه وهی قهرزه که ئهوا بۆ هه موو پوژيک دوو ئه وهندهی قهرزه که خیر و صه دهقهی بۆ هه یه .

: (ﷺ)

: : :

: ((ﷺ))

(() .

واته : (أبو قتادة) ی هاوه لی پیغه مبهری خوا (ﷺ) گه را به دواى قهرزاريکی خویدا به لام ئه و خوئی لی شارده وه ، پاشان قهرزاره که ی بینى و ئه ویش ووتی : من نه دار و بی توانام ، ئه ویش فه رموی : توو خوا نه دار و بی توانایت ؟ ووتی : به لی به خوا نه دار و بی توانام ، ئه ویش فه رموی : ده سا من بیستوومه پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : هر که سيک پیی خوشه خواى په روه ردگار پزگاری بکات له نارپه حه تی یه کانی پوژى قیامهت ئهوا با قهرزاريیهك له سهر قهرزاريک که م بکاته وه یان قهرزه که ی له سهر هه لېگریت .

() : () .

() : () :

(/) :

((ﷺ)) : (ﷺ) :

((ﷺ)) .

واته : هر که سيک چاوه پروانی دواخستنی هینانه وهی قهرزی لای نهدار و دست نه پویشتوویهک بکات یان له قهرزه که ی دابشکینیت و له سه ری هه لبرگیت ئه وا خوی پهره ردار له پوژی قیامه تدا له (ساحه ی مه حشه ردا) ده یخاته ژیر سیبه ری عهرشی خویه وه له پوژیکدا که هیچ سیبه ریک نی یه ته نها سیبه ری عهرش نه بیئت .

):

: ... (ﷺ)

:

: : : :

:

:

:

: : : : (ﷺ)

:

:

:

:

(ﷺ)

((ﷺ)) : ((ﷺ)) .

. () :

() :

. () :

واته : من و باوکم ده رچووین بۆ به ده ست خستنی زانستی شه رعی له م گه ره که ی (ئه نصار) هکاندا پیش ئه وه ی بمرن ، جا یه که م که س که پی ی گه یشتین (أبو یسر) ی هاوه لی پیغه مبه ری خوا بوو (ﷺ) ... باوکم پی ی ووت : ئه ی مامه من رهنگی تو وره یی به پرومه تته وه ده بینم ، فه رمووی : به لی بریک پارهم به لای (فلانی کوپی فلانی حه پامی یه وه) بوو جا هاتم بۆ لای مال و خیزانه که ی و سه لامم کرد و ووتم : (فلان) لی ره یه ؟ ووتیان : نه خیر ، ئه نجا کوپیکی تازه پیگه یشتوو ی ده رچوو بۆ لام و منیش پییم ووت : باوکت له کوئی یه ؟ ووتی : دهنگی تو ی بیست بۆ یه رویشته ناو جیگی دانیشتنی دایکه مه وه ، منیش ووتم : ده رچۆ بۆ لام چونکه ده زانم تو له کوئی ت ، ئه نجا ده رچوو و منیش پییم ووت : چی بوو پالی پیته وه نا خۆت لیم بشاریته وه ؟ ووتی : سویند به خوا من قسه ت بۆ ده که م و ئه نجا درۆشت له گه لدا ناکه م ، سویند به خوا ترسام قست له گه لدا بکه م و درۆ بکه م ، وه وه عد و په یمانت پی بدهم و نه یبه مه سه ر و پیچه وانه ی بکه م ، وه تو هاوه ل و سه حابه ی پیغه مبه ری خوات (ﷺ) ، وه سویند به خوا من نه دار و بی توانام ، ووتی : ووتم : توو خوا ؟ ووتی : به خوا ، ووتم : توو خوا ؟ ووتی : به خوا ، ووتم : توو خوا ؟ ووتی : به خوا ، ئه نجا ده فته رو لاپه ره ی قه رزه که ی هی نا و به ده ستی خۆی سه ری یه وه و ووتی : ئه گه ر توانیت قه رزه که بده یته وه ئه وا بیده ره وه ئه گینا تو گه ردنت ئازاد بی ت ، وه شایه تی ده دم به م دوو چاوه م بینیم — وه په نجه ی خسته سه ر هه ردوو چاوی — وه به هه ردوو گوئی یه م بیستم و به م دلّه شم وه رم گرتبوو — وه ئاماژه ی کرد بۆ سه ر دلی — که پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رمووی : هه ر

که سیك چاوه پروانی دواختنی هیئانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست
نه پویشتوو یه بکات یان له قهرزه که ی دابشکیئیت و له سهری هه لبرگیت
ئهوا خوی پهره دگار له رۆژی قیامه تدا له (ساحه ی مه حشه ردا) ده یخاته
ژیر سیبه ری عهرشی خویه وه .

)) :

((() .

واته : هه ر که سیك پیی خوشه خوی پهره دگار له (ساحه ی
مه حشه ردا) بیخاته ژیر سیبه ری عهرشی خویه وه ئهوا با چاوه پروانی
دواختنی هیئانه وهی قهرزی لای نه دار و دهست نه پویشتوو بکات یان با له
قهرزه که ی دابشکیئیت و له سهری هه لبرگیت .

((() : () :

: : : :
((() : : : :
((() :

() : () :

() : () :

: () :

() : (/) : () :

:

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : فریشته کان (پۆحی) پیاوئیک له وانهی پیش ئیوه یان وه رگرت ، ئەنجا ووتیان : ئایا تۆ هیچ خیر و چاکهت کردوه ؟ ئەویش ووتی : نه خیر ، ووتیان : بیربکه ره وه ، ووتی : من قهرزم ده دا به خه لک و ئەنجا فهرمانم ده کرد به خزمه تکار و کارمه نده کانم که وا چاوه پروانی دواخستنی هینانه وه ی قهرزی لای نه دار و ده ست نه پۆیشتوو بکه ن و خاتری ده سترپۆیشتوویش بگرن و چاوپۆشیشی لئ بکه ن ، فهرمووی : خوای گه وره و به تواناش به فریشته کانی فهرموو : ئیوه ش لئ ببورن و چاوپۆشی لئ بکه ن .

* به زهیی هاتنه وه به قهرزازی نه دار و ده ست کورت به شیکه له چاکه :

() :

:

((ﷺ)) :

(()) :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) گوئ بیستی ده مه ده می و ده نگ به رزی دوو که س بوو له پیش ده رگاوه که وا یه کیکیان داوای له وه که ی تر ده کرد به به زی و نه رم و نیان بیته له داوا کردنه وه ی قهرزه که ی و داوای لئ ده کرد شتیک له قهرزه که دابشکینیت و له سه ری که م بکاته وه ، ئەویش ده یووت : سویند به خوا ئەمه ناکه م ، بۆیه پیغه مبهری خوا (ﷺ) پۆیشته ده ره وه بۆیان و فهرمووی : کوا له کوئی یه ئه وه ی که وا سویند به خوا ده خوات که خیر و چاکه نه کات ،

:

:

(/) :

() :

ئه ویش ووتی : منم ئه ی پیغه مبهری خوا جا هر کامیکانی پی خۆشه با ئه وه یان مه لبرئیت .

*** ترسناکی و زیان و زهره ره کانی قهرزو قهرزاری :**

قهرز و قهرزاری سه رس پیاوه قهرزار له درۆ و په یمان

شکاندنه وه ده رده کات :

() : ()

:

(() .)) :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) زۆر جارێک په نای ده گرت به خوا له قهرزاری و تاوانباری ، منیش ووتم : ئه ی پیغه مبهری خوا ئه وه له بهر چی زۆر جارێک په نا ده گریت به خوا له قهرزاری ؟ فه رمووی : چونکه هر که سێک قهرزار بوو ئه گه ر قسه ی کرد درۆ ده کات و ئه گه ر وه عد و په یمانیشی دا به جی ناهینیت .

وه له فه رمووده که ی پیشوودا پیاوه قهرزاره که ووتی : (**خَشِيْتُ** **وَاللّٰهُ اَنْ اُحَدِّثَكَ فَاَكْذِبَكَ ، وَاَنْ اَعْدِكَ فَاُخْلِفَكَ**) واته : سویند به خوا ترسام قست له گه لدا بکه م و درۆ بکه م ، وه وه عد و په یمانت پی بده م و نه یبه مه سه ر و پیچه وانه ی بکه م .

قهرزاری پیاوه قهرزار توشی سته م ده کات و غه یبه ت

کردن و سزادانیشی هه لال ده کات :

() : () .

(((ﷺ))) :

((() .

واته : دوا خستنی بردنه وهی قه رز له لایه ن که سیکه وه که دهستی
بچیت و بتوانیت قه رزه که بداته وه سته م و زولمه ...

وه ئه وهش بزانه که وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی :
)) ((... () .

واته : سته م و زولم کردن تاریکی یه له پوژی دوایدا .

(((ﷺ))) :

((() .

واته : ئه و که سه ی که توانای هه یه قه رز بداته وه به لام نایداته وه و
دوای ده خات ئه مه غه بیته کردن و سومعه ت شکانندن و سزا دان و توله
لیسه ندنه وهی حه لال ده کات .

وه زانایان فهرموویانه دواخستنی دانه وهی قه رز له لایه ن که سیکه وه که
توانای هه بیت بیداته وه و به لام که م ترخه می ده کات و به بی عوزر و بیانو دوای
ده خات و ئه مپو و به یانی و پانزه ی مانگ و سه ری مانگ ده کات ئه وه یه کیک له
تاوانه گه وره کانی () ئه نجام داوه و پیی ده بیت به () و
شایسته ی ئه وه یه که شکاتی لیبکریت و به ند و سجنیش بکریت .

۳ - قه رز و قه رزاری هه ندیک جار موسلمان دووچاره ریبا خواردن

ده کاته وه :

-
- () : () () :
 - () : () :
 - () : () :

ئەم خالە له کۆتایی ئەم نووسراوه دا به ووردی پوون ده کهینه وه
() .

پینغه مبهری خوا (ﷺ) نوپژی جه نازهی نه ده کرد له سهر

مردووی قهرزار :

(ﷺ) : ((...))
() .

واته : پینغه مبهری خوا (ﷺ) نوپژی جه نازهی نه ده کرد له سهر
پیاوی مردوو ئەگەر قهرزار ببوایه ...

(ﷺ) ((...))

: ((...)) .

واته : پینغه مبهری خوا (ﷺ) پیاوی مردووی قهرزاریان دهینا بۆ
لای و ئەویش پرسکاری ده کرد ئایا هیچ پارهی به جی هیشتوو به بۆ
قهرزه که ی ؟ جا ئەگەر پئی بووترایه ئەوه ندهی به جی هیشتوو که به شی
قهرزه که ی بکات ئەوا نوپژی جه نازهی له سهر ده کرد ئەگینا به موسلمانانی
ده فهرموو : خۆتان نوپژ له سهر هاوه له که تان بکه ن ...

() : ((...))

(ﷺ)

": (ﷺ)

() : () .

() : () .

:"

:" (ﷺ)

:"

:"

(ﷺ)

:"

:

:" ()

واته : پیاویک مرد و ئیمهش شوڤردمان و کفن پۆش و بۆن خوڤشان کرد و لهو جیگایه دا دامان نا بۆ پیغه مبهری خوا (ﷺ) کهوا جه نازهی تیدا داده نریت بۆ کردنی نوپژی مردوو له لای جیگای وه ستانی جبریل ، پاشان پیغه مبهری خوامان (ﷺ) ئاگادار کرده وه بۆ ئه وهی نوپژی جه نازهی له سه ر بکات جا پیغه مبهری خوا (ﷺ) چه ند هه نگاوێک له گه لماندا هات و ئه نجا فه رموی : له وانه یه ها وه له مردوو ه که تان قه رزی به سه ره وه بیّت ؟ ووتیان : به لئى دوو دیناره قه رزاره ، بۆیه پیغه مبهر (ﷺ) خوئى دوا خست و نه هات ، ئه نجا پیاویک که پئى ده و ترا () ووتى : ئه ی پیغه مبهری خوا ئه و دوو دیناره له سه ر من ، جا به رده وام پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : ئه و دوو دیناره بزاردنی له سه ر تو یه و ده بیّت له پارهی تو بدریته وه و مردوو ه که ش بی به ری یه لئى ؟ ووتى : به لئى ، ئه نجا پیغه مبهری خوا (ﷺ) نوپژی له سه ر جه نازه که کرد ، وه به رده وام پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه گه ر بگه شتبا یه ت به () پئى ده فه رموو :

() : (/) :

() :

(/) :

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزگردن و قهرزخانه وه)

دوو دیناره که چیان به سهر هات ؟ هه تاوه کو له دوا جاریاندا ووتی : ئه ی پیغه مبهری خوا بژاردوومن ، پیغه مبهری خواش (ﷺ) فهرموی : ئا ئیستا پیستی ئه و مردووه فینک بوویه وه .

) :

() .

واته : له م فهرمووده یه وه ههست به وه ده که یت که وه قهرزو قهرزازی چهند نارپه حهت و قورسه ، وه نابیت خؤ بخه یته ژیر قهرزه وه ئیللا له کاتی زۆر پیویست و زهروردا نه بیٔ .

مردووی قهرزار له چاکه کانی قهرزه که ی بو ده دریتته وه :

(ﷺ) : (ﷺ)))

(() .

واته : هه ر که سیٔک بمریت و دیناریٔک یان دره میٔک قهرزی به سه ره وه بیٔ ئه وا له چاکه کانی ئه و قهرزه ی بو ده دریتته وه ، له رۆژیٔکدا که دینار و دره م نی یه .

مردووی قهرزار نه گهر شه هیدیش بیٔ ناچیتته ناو

به هه شه وه تاوه کو قهرزه که ی بو نه بژیردریت :

(ﷺ) (ﷺ))) :

(() .

() : (/) .

() : () .

() : () .

واته : هه ر که سیک (پۆح و گیانی) جیا بوویه وه له لاشه ی و بی بهری
بوو له سی شت ئه و ده چیتته به هه شته وه : فیز زلی و خۆ به زل زانین ، و
دزی کردن له ده سته که وتی جهنگ پیش دابه ش کردنی ، و قهرز .

((()) : ((())
((()) .

واته : (پۆح و گیانی) ئیماندار په یوه ست و هه لاسراوه به و
قهرز ه وه که له سه ری ه تی تا وه کو بۆی ده دریتته وه .
) :

!) () .

واته : ئەم فهرمووده یه به لگه یه له سه ر ئه وه ی که به رده وام مردوو
دوای مردنی خه ریکه و په یوه سته به قهرز ه که یه وه ، بۆیه هاندانی تیدایه بۆ
خۆ پزگار کردن له قهرز پیش مردن ، وه قهرزیش گرنگترین ماف و حه قی
خه لکه به سه ر مردوو وه ، جا ئه گه ر ئه مه بۆ پار ه و مالیک بیته که به
په زامه ندی خاوه نه که ی به قهرز برا بیته .. ده بیته ئه وه ی که به ده ست
به سه را گرتن و به زۆرداری و به تالانی ده بریته چۆن بیته ؟!

((()) : ((())

((()) .

() : () :
() : (/) :
() : () : .

واته : خوا له هموو تاوانیکی شه هید خوښ ده بیته ته نها له قهرز

نه بیته .

(()) :

واته : شه هید بوون له پیناوی خوا دا ده بیته که فارهت و هوئی

سپینه وهی هموو تاوانیک ته نها قهرز نه بیته .

(ﷺ)

(ﷺ)

! :

:

(ﷺ) :

(()) :

(()) :

(()) :

(()) :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) له و جیگایه دا دانیشتبوو که وا جه نازهی

تیدا داده نریت ، نهجا سهری بهرز کرده وه به ره و ئاسمان نهجا چاوی

به ره و زهوی نزم کرده وه و دهستی خسته سهر تیولی (نیوچاوانی) و

پاشان ووتی : پاکی و بیگردی بو خوا له هموو که م و کورپی یه ک .. نه وه

چی دابه زیوه له تووندی و نارپه هتی ! نهجا ئیمه ش هه ستاین و بی دهنگ

() : () :

() : () :

حوکم و ئادابه کانی قه رزدان و قه رزکردن و قه رزدانه وه

بووین ، جا که به یانی هات پرسیارم کرد له پیغه مبهری خوا (ﷺ) و ووتمان : ئه و تووندی و نارپه حه تی یه چی بوو که دابه زی ؟ فه رمووی : سه باره ت به قه رز بوو ، سویند به و که سه ی که گیانی منی به دهسته ئه گه ر پیاویک له پیناوی خوادا بکوژریت ، و ئه نجا زیندوو ببیته وه و ئه نجا بکوژریت ، ئه نجا زیندوو ببیته وه و ئه نجا بکوژریت به لام قه رزی به سه ره وه بیّت ئه وا ناجیته ناو به هه شته وه هه تا وه کو قه رزه که ی بو ده دریته وه .

(ﷺ)

((ﷺ)) : _____

: (() .

واته : براکه م مرد و سی سه د (۳۰۰) دره می به میراتی و خیزانیکی به جیهیشت ، منیش ویستم ئه و پاره یه بده م به شتومه ک و پیداو یستی پی بکریم بو خیزانه که ی ، پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رمووی : براکه ت به ند کراوه به هوی قه رزه که یه وه بو یه قه رزه که ی بده ره وه ، و وتم : ئه ی پیغه مبه ری خوا هه موو قه رزه که م بو دایه وه ته نها دوو دینار نه بیّت که وا ئافره تیک داخوازی ده کات و به لگه شی نی یه ، فه رمووی : بیده ری چونکه ئه و له سه ر حه قه و راست ده کات .

: () :

...

.

() : _____ () .

...

()

* په نا گرتن به خواي گه وره له قهرزو و قهرزاري :

)) : () ()

(()

واته : من زور جارېك ده مبيست پيغه مبهري خوا () ده يفه روو :
خوايه من په نات پي ده گرم له غه مباري و نارپه حه تي و بي توانايي و ته مبه لي
و په زيلي و ترسنوكي و قورسي قهرزو و زال بووني پياوان .

() : (/) : (/) :
() : () :

(ﷺ)

(ﷺ)

((...)) () . :

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) بهم ووشانه ده پاراپیه وه و دوعای ده کرد و ده یفه رموو : خویه من په نات پی ده گرم له زال بوونی قه رز به سه رمه وه ...

هوی ئه مهش باس کراوه له و فه رموده یه کی تر دا که (عائشة) په زای خوی لیبت فه رموویه تی :

: (ﷺ)

):

((() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) زرو جاریک په نای ده گرت به خوا له قه رزاری و تاوانباری ، منیش و وتم : ئه ی پیغه مبهری خوا ئه وه له بهر چی زرو جاریک په نای ده گرت به خوا له قه رزاری ؟ فه رمووی : چونکه هر که سیك قه رزار بوو ئه گه ر قسه ی کرد درو ده کات و ئه گه ر وه عد و په یمانیشی بدات ده یشکیبت .

:) :

(ﷺ)

...

. () :

() :

()

. () :

()

:" "

...

: :

. () (

): () فائدة (/) :

): (()) : (ع)

: ((

:

(()) :

):

(((

. (/) :

:

:] (()) /

. [() : ()

] (()) /

. [() : () :

: (()) /

. ()

(()) /

:] (())

): [() : ()

: () :] ((

. [(/) :

:

تنبيه :

واته : له م فهرموودهیه سویدیك ده بینین که بریتییه له بنه مای
(گرتنی پینگاکان و هۆکاره کانی به ره و تاوان چوون / سَد الذرائع) چونکه
پینغه مبه ر (ﷺ) په نای به خوا گرتووه له قهرز له بهر ئه وهی زۆر جارێك
قهرز پینگا و هۆیه که بۆ درۆ کردن له قسه کردن و به جێ نه هینانی وهعد و
په یماندا له گه ل ئه وهی که خاوه ن قهرزه که قسهی سواره به سه ریه وه ،
وه له وانیه مه به ست به په نا گرتن له قهرز بریتی بی ت له په نا گرتن له
پیویستی بوون به قهرز تاوه کو نه که ویته ناو ئه م سه ره ئه نجامه خرابانه وه
یان له وانیه بریتی بی ت له په نا گرتن له بێ توانا بوون له سه ر قهرز دانه وه
تاوه کو به پرسیا ری تی به سه ره وه نه مینیت ...

ئه نجا له " دا بینیم نووسرابوو : هیچ تی هه لچوون
و پیچه وانه بوونیك نییه له نیوان (په نا گرتن له قهرز) و (دروستی تی
قهرزکردن) چونکه ئه وهی که په نای لی گراوه بریتییه له سه ره ئه نجامه
خراب و ناهه مواره کانی قهرز ، جا هه ر که سیك قهرز بکات و سه لامه ت و
پاریزراو بی ت له وه سه ره ئه نجامه خراب و ناهه موارانهی قهرزکردن ئه وا خوا
په نای ده دات و کرده وه یه کی دروستی ئه نجامداوه .

*** دوعا کردن بۆ قهرز دانه وه :**

: (ﷺ)
... ((... () .))

() : () .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئه گهر برؤشتبایه ته سهر جیگی
خه وتنی دوعای ده کرد و دهیفرموو : ... خویه قهرزم بؤ ببژییره ...
:

(ﷺ)

)) :

(() .

واته : کؤیله یه ک که له گه لّ خاوه نه که یدا گری بهندی خؤرنگار
کردنی به سنبوو () هات بؤ لای پیشه وای ئیمانداران)
(ﷺ) و ووتی : من له توانامدا نیه پاره که بدهم به خاوه نه که م بویه
هاوکاریم بکه ، ئه ویش فرمووی : ئایا چند وشه یه کت فیترنه که م که
پیغه مبهری خوا (ﷺ) منی پی فیتر کدبووه که واه ئه گهر به ئه ندازه ی (شاخی
صه بیر) قهرزت به سهره وه بیّت ئه واه خوا بؤتی بداته وه ، بلّی :
) . ((

واته : خویه به حالّ قایلیم بکه به رامبهر به حهرامه کانت ، وه
ده و له مهندم بکه له نیعمهت و چاکه کانت به رامبهر به جگه له خؤت .
*** فرمان کردن به قهرزخانهوه :**

قهرز ئه مانه ته و ده بیّت پیاوی قهرزار بیباته وه بؤ خاوه نه که ی له
کاتی دیاری کراوی خؤیدا ئه گهر کاتی بردنه وه ی بؤ دیاری کرابوو یان ههر
کاتی که توانای هه بوو بیباته وه ئه واه پیویسته دوا ی نه خات بؤ ئه وه ی نه بیّت
به خیانه تکار یان سته م کار .

() :

() :

()

. () :

خوای پهروه رذگار فه رموویه تی : ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ

أَهْلِهَا﴾ [:] .

واته : خوا فه رمانتان پی ده کات به وه ی که نه مانه ته کان بده نه وه و

بیگیرنه وه بو خاوه نه کانیان .

جا نه گهر نه اندازه یه ک (مه بله غیک) پاره به قهرز بیات نه وه ده بیته

نه مانه تی که له گهر دنیدا و ده بیته خینه تکار نه بیته و له کاتی دیاری کراوی

خویدا بیباته وه بو خاوه نه که ی نه گینا نه م فه رمووده یه ی به سه ردا

جی به جی ده بیته که پیغه مبه ری خوا (ﷺ) سه باره ت به قه رزار فه رموویه تی

: ((.

واته : هه ر که سی که قه رزار بوو نه گهر قسه ی کرد درو ده کات و

نه گهر وه عد و په یمانیش بدات ده یشکی نیته .

له بهر نه مه قهرز و قه رزاری موسلمان به ره و نه وه ده بات که

سیفه ته ناپاکه کانی مونافیق و دوپروه کان له کردار و گوفتاریدا

په نگبداته وه چونکه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : ((آیة المنافق

ثلاث : إذا حدث کذباً ، وإذا وعد أخلف ، وإذا أؤتمن خان)) (۳۳) .

واته : نیشانه و سیفه تی مونافیق و دوپروه سیانه : نه گهر قسه ی

کرد درو ده کات ، وه نه گهر وه عد و په یمان و به لئین بدات ده یشکی نیته و

نایباته سه ر ، وه نه گهر نه مانه تی خرایه ژیر ده ست خیانه ت ده کات .

() : () : () .

(((ﷺ))) : (((ﷺ)))

(((ﷺ))) .

واته : ئەگەر به ئەندازهی کێوی (نوح) زێر و ئالتونم هه‌بوايه پيمخوش نه‌بوو سێ پوژێ به سه‌ردا برپويشتبايه و هيچي ليمبايه‌ته‌وه ، ئيللا شتيك نه‌بيت كه هه‌ليبگرم بو قهرز دانه وه .

(((ﷺ))) : (((ﷺ))) .

واته : ئەم فه‌رمووده‌يه گرنكي داني تيدايه به بواري وه‌فاداري و دانه‌وه‌ي قهرز ، وه ئەوه‌ي كه پينغه‌مبه‌ري خوا (ﷺ) له سه‌ري بووه له دونيا نه‌ويستن و پشت هه‌لكردن له دونيا .

*** قهرز دانه‌وه به چاكه () :**

سوننه‌ت وايه به چاكي قهرز بدريته‌وه به‌وه‌ي كه زياتر بيت له ئەندازه‌ي قهرزه‌كه يان به‌وه‌ي كه جوړيكي چاكتر بداته‌وه به خاوه‌ن قهرزه‌كه ، به‌لام ئەگەر ئەمه به مه‌رج گيراييت له پيشه‌وه ئەوا ده‌بيت به ريبا :

(((ﷺ))) : (((ﷺ))) .

واته : قهرزم به لاي پينغه‌مبه‌ره‌وه بوو (ﷺ) جا قهرزه‌كه‌ي دامه‌وه و زياتريشي پي‌دام .

() : () .

() : (/) .

() : () .

(ﷺ)

)) : (ﷺ)

:

(ﷺ)

((() .

واته : پیغمبهری خوا (ﷺ) ووشتریکی پیگه یشتووی قه رز کرد ،
پاشان ووشتری صده قه ی بۆ هات و دوا ی ئه وه فه رمانی پیکردم که
ووشتریکی پیگه یشتوو بده مه وه به خاوه نه که ی ، و وتم : له ناو ووشتره کاندا
هیچم نه بینی یه وه جگه له ووشتری چاک و چوار ساله نه بیّت ، پیغمبه ریش
(ﷺ) فه رمووی : یه کیک له وانه ی بده ری چونکه باشتیرینی خه لک ئه و که سه یه
که قه رز به باشتیرین و چاکترین شیوه ده داته وه .

وه له ریوایه تیکی تر دا هاتوو که پیغمبهری خوا (ﷺ)

(ﷺ)

)) : فه رموویه تی

:

(ﷺ) :

(ﷺ) :

:

((() .

:

) :

(ﷺ)

(ﷺ)

() : () : () :
() : () : () :

... () : " () .

واته : له سوده کانی ئەم فەرمووده یه :

- قهرز کردن دروسته ، به لام پیغه مبهري خوا (ﷺ) له بهر پیویستی قهرزی کردوه چونکه پیغه مبهري (ﷺ) په نای ده گرت به خوا له قهرزازی .

- سوننه ته بو ئەو که سهی که قهرزی به سه ره وه یه که وا له وه باشتر و چاکتر بگيریته وه بو خاوه نه که ی که له سه ریه تی ، وه ئەمهش به شیکه له سوننه ت و په وشته جوان و پیرۆزه کان ، وه له بابه تی (هر قهرزیک سوډیک بینیت ریبایه) نی یه چونکه ئەمه قه ده غه کراوه و پئی پی نه دراوه ، چونکه ئەوه ی که قه ده غه کراوه و پئی پی نه دراوه بریتی یه له وه ی که به مه رج ده گیریت له (عه قدی) قهرزه که دا ، وه بو چوونی ئیمهش وایه که سوننه ته له کاتی قهرزندان وه دا زیاتر بدریته وه له وه ی که له سه ریه تی ، وه دروستیشه بو خاوه ن قهرزه که ئەو زیاده یه وه برگیریت ، جا زیاده که له جوړ و شیوه ی شته که دا بیّت یان له ژماره دا بیّت هر وه کو یه ک وایه له بهر گشتیتی فەرمووده که ی پیغه مبهري (ﷺ) که فەرموویه تی :
باشترینان ئەو که سه یه که قهرز به باشترین و چاکترین شیوه ده داته وه .

) :

...

() (...)

() : (/) .

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزدانهوه

واته : ئەم فەرمووده ئەوه دهگهیه نیت که : هەرکه سیک قهرزی به سهرهوه بوو ئەوا نابیت ووشک و رهق بیت له گهڵ خاوهن چه قدا ...
وه قهرز دانهوه دروسته به شتیکی باشتر و چاکتر له وهی که به قهرز براوه ئەگه ر ئەمه به مهرج نهگیرابیت له سهرهتای مامه له که وه ئەگینا ئەو کاته حهرام دهبیت به کۆرای زانایان .

*** زیگیری کاتی قهرز دانهوه :**

(ﷺ) (ﷺ)

)) : (ﷺ)

((() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) له کاتی (غزه زای حونهین) دا سی یان چل ههزاری لی به قهرز برد ، پاشان کاتیک گه پاره وه قهرزه که ی دایه وه به خاوه نه که ی و ئەنجا پیی ووت : **خوا به ره که ت بخاته ناو مال و مندالتسه وه و پاداشتی قهرز ته نها بریتی به له وه فاداری و سوپاس کردن .**

*** داوا کردنه وهی قهرز به چاکه () :**

)) : (ﷺ) (ﷺ)

((() .

واته : هەر که سیک داوای حه قیقی خویی کرده وه ئەوا با داوای بکاته وه به جوانی و پاکی و حه لالی : به ته وای دایه وه یان به ناته وای .

() : (/) .

() : () :

() : () .

: () ()
(() .))

واته : پیغه مبهری خوا () به خاوهن حه قی فهرموو : حه قه کهت
ببه ره وه به پاکی و حه لالی : ته واو بوو یان ناته واو بوو .

که واته : نه گهر قهرزاره که خیانه تکار بوو نه وا ده بیئت خاوهن
قهرزه که تنها حه قه که ی خوئی بباته وه ﴿ته واو بوو یان ناته واو بوو﴾ ،
به لام نابیئت نه ویش خیانهت له و قهرز کویر و سفله یه بکات چونکه
پیغه مبهری خوا () فهرموو یه تی :))
(() .

واته : نه و نه مانه ته ی که له لاته بیده ره وه به خاوه نه که ی ، وه
خیانهت له که سیکیش مه که که خیانه ته ی لی کردوویت .

*** گواستنه وه ی قهرز بو سهر که سیکی تر (الحواله) :**

() () :

گواستنه وه ی قهرز : بریتی یه له گواستنه وه ی قهرز له گهردنی
که سیکه وه بو سهر گهردنی که سیکی تر .

نه گهر قهرزت به لای که سیکه وه هه بوو .. نه ویش قهرزی به لای
که سیکی تره وه هه بوو .. وه له کاتی داوا کردنه وه ی قهرزه که تدا ووتی برپو
قهرزه کهت له لای (فلانه کهس) وه ربگره وه چونکه منیش قهرزم له لایه تی
: نه وا نه گهر نه و (فلانه کهس) به توانا و دهست پویشتوو بوو .. وه قهرز

() : () .

() : () .

() : (/) : (/) .

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

کویر و پاره خور نه بوو ده بیټ برپویت داوای قهرزه کهت له و (فلانه کهس) له بکه یته وه و قهرزه کهت ده گوازیته وه بو لای ئه و .

(((ﷺ) :))
((() .

واته : دوا خستنی بردنه وهی قهرز له لایه ن که سیکه وه که دهستی بچیت و بتوانیت قهرزه که بداته وه سته م و زولمه ، وه ئه گهر قهرزی یه کیک له ئیوه گواسترایه وه بو سهر که سیکی به توانا و دهست رپوشتوو ئه و با قهرزه که ی بگویتته وه .

*** بردنی پاره ی خه لک به نیه تی دانه وه ی یان خواردنی :**

(((ﷺ) :))
((() .

واته : ههر که سیک پاره و ماللی خه لک بیات به نیه ت و مه بهستی دانه وهی ئه و خوای گه وره بوئی ده داته وه ، وه ههر که سیکیش پاره و ماللی خه لک بیات به نیه ت و مه بهستی نه دانه وهی ئه و خوای گه وره له ناوی ده بات . زانایان فه رموویانه مه بهست به وهی که خوای گه وره بوئی ده داته وه بریتی یه له دوو شت :

- خوای پهروه ردگار کاری بو ئاسان دهکات و به ره کهت ده خاته ناو ئیش و کاریه وه تا وه کو بتوانیت قهرزه که بداته وه .
- ئه گهر مرد و قهرزه که ی به سهر مایه وه به هوئی نه داری و دهست کورتی یه وه ئه و خوای گه وره خوئی بوئی ده برتیریت به وهی که ئه وه نده

() : () :
() : () :

حوکم و نادابه کانی قهرزندان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

پاداشتی خاوهن قهرزه که ده داته وه تا وه کو رازی ده بیټ .

هه روه ها فهرموویانه مه به ست به وهی که خوی گه وره له ناوی

ده بات بریتی یه له دوو شت :

– یان له ناوبردنه که ی له دونیادا ده بیټ ، به وهی که بژیوی یان

خوی له ناوبیات .

– وه یان له ناوبردنه که ی له دواپوژدا ده بیټ به وهی که سزای بدات

و تۆله ی خاوهن قهرزه که ی لیبسینیته وه .

: (...)

...

:" "

: ...

:

(...)

واته : ئه م فهرمووده یه هاندانی تیدایه بو وازهینان له خواردنی

پاره و مالی خه لک ، و هاندانیشی تیدایه بو قهرز دانه وهی خه لک به چاکه له

کاتی قهرزکردندا ...

((...)) : ((...))

((...))

واته : هر پیاویک قهرزیک بکات و مه به ست و نیه تی و ابیټ که نه داته وه به

خاوهنه که ی ئه و ئه و پیاوه که ده گاته خوی په روه ردگار به دژده ژمیدریت .

() : (/) .

() : () .

*** قهرزاری به هۆی کاره ساته وه :**

ئه گهر که سیک به هۆی کاره ساتیکه وه که وته ژیر قهرزه وه ئه وا
پیویسته له سهر موسلمانان هاوکاری بکه ن و ته نها ئه وه نده ش ده بژیریت
که له توانایدا هه یه .

((: (ﷺ))

: (ﷺ)

(ﷺ)

: (ﷺ)

((() .

واته : پیاوئیک له سه رده می پیغه مبه ری خوادا (ﷺ) کاره ساتیک هات
به سه رییدا له کپینی به روبوومیکا بویه قه رزیک ی زوری که وته سه ر ، له به ر
ئه وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموی : خیر و سه ده قه ی پی بکه ن و
هاوکاری بکه ن ، جا خه لک خیریان پی کرد و هاوکاریان کرد به لام ئه و خیره
به شی قه رزه که ی به ته واوی نه کرد ، دوا ی ئه وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) به
خاوه ن قه رزه کانی فه رمو : ئه وه ی که ده بیینن بیبه ن و جگه له مه ش
هیچی ترتان بۆ نی یه .

) :

...

((() .

واته : ئه م فه رمو ده یه ئه وه ی تیدا یه که :

() : () .

() : (/) .

– ده بیټ هاوکاری یه کتر بکریټ له سهر چاکه کاری و خو پاریزی کردن له تاوان و خراپه کاری .

– وه ده بیټ هاوکاری و یارمه تی نه دار و قهرزار بکریټ و هاندانیشی تیدایه بو به خشین و صه ده قه کردن به نه دار و قهرزار .

– ههروه ها قهرزازی نه دار و بی توانا دروست و هه لال نی یه داوای قهرزی لی بکریټه وه و به داوای بکه ویت و به ند و سجنی بکه ویت .

– وه ههروه ها نه وه شی تیدایه : که هه موو مال و سامانیکی نه وه که سه ی که هیچی به دهسته وه نه ماوه (موفلس) ده دریټه ده ست خاوه ن قهرزه کان تاوه کو قهرزیان به سه ریه وه مابیت و هیچی شی بو به جیناهیلن جگه له جل و به گ و هاوه شیوه کانی نه بیټ له پی داویستی یه سه ره کی یه کان .

*** نایا زه کاتی قهرز ده دریټ یان نادریت ؟**

پاره و مال و سامانی به قهرز دراو ده بیټ به دوو به شه وه :

۱ - قهرزیک که له لای که سیکه توانای دانه وه یی هه یه و ئومیډی دانه وه شی ده که ویت : نه وا نه م پاره و مال ه ده بیټ (خاوه ن پاره و سامانه که) زه کاته که ی بدات بو هه موو سالیک .

۲ - قهرزیک که له لای که سیکه توانای دانه وه یی نی یه چونکه نه دار و ده ست کورته یان له لای که سیکی قهرز کویره و ئومیډی دانه وه ی ناکه ویت : نه وا نه م پاره و مال ه زه کاتی تیدا نی یه .

:

)

() .

...

() :

()

واته : ئەگەر قهرزاره که نه دار و دهست کورت و بی توانا بوو یان ئەگەر توانای هه بوو قهرزه که بداته وه و دهست پویشتوو بوو به لام قهرز کوپر و دواخهر بوو وه خاوهن قهرزه کهش نهیده توانی قهرزه که ی لیبسینیته وه و له دهسی دهربکات ... ئەوا زهکات دانی ئەو قهرزه واجب و پیویست نییه له سهر خاوهن قهرزه که هه تا وه کو قهرزه که ی وهرده گریته وه و سالیش به سهریدا تیپهر ده بیته .

وه ده بیته ئەوهش بزانیته که وا قهرزار زکاتی ئەوه قهرزه نادات که له لایه تی ، چونکه خاوهنی مولک و سهروهت و سامان واجب و پیویسته له سهری زهکاتی هه موو مال و سامانه که ی بدات به وهیشه وه که قهرزه له سهر قهرزاریک که توانای دانه وه یی هه بیته و ئومیدی دانه وه شی لی بگریته .

*** ئەگەر موسلمانیکێ نه دار و دهست کورت به قهرزاری مرد ئەوا ده بیته**

له خهزینه ی دهوڵهت قهرزه که ی بو بگریته :

() : ()

((() .

واته : قهرز دوو جوهره : ههر که سیک بمریته به قهرزاری و نیه تی دانه وه ی قهرزه که ی بوویته ئەوا من ده بمه خاوهنی و بوی ده بگریتم له (بیته المال) ، وه ههر که سیک بمریته به قهرزاری و نیه تی دانه وه ی قهرزه که ی نه بوویته ئەوه ئەو که سه یه که به ئەندازه ی قهرزه که له کرده وه چاکه کانی ده بریته چونکه له پوژی قیامه تدا دینار و درهم نییه .

() : () : () .

* دوا خستنی قهرز بردنه وه بو خاوه نه که ی سته م و زولمه :

(((ﷺ))) :

((() .

واته : دوا خستنی بردنه وه ی قهرز له لایه ن که سیکه وه که دهستی بچیت و بتوانیت قهرزه که بداته وه [ئه گهر چی دهوله مه ندیش نه بییت] سته م و زولمه ...

وه ئه وه ش بزانه که وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی :
)) ((... () .

واته : سته م و زولم کردن تاریکی یه له پوژی دوایدا .
وه زانایان فهرموویانه دواخستنی دانه وه ی قهرز له لایه ن که سیکه وه که توانای هه بییت بیداته وه و به لام که م ترخه می دهکات و به بی عوزر و بیانو دوا ی دهخات و ئه مپو و به یانی و پانزه ی مانگ و سه ری مانگ دهکات ئه وه یه کیک له تاوانه گه وره کانی () ئه نجام داوه و پیی ده بییت به () و شکات کردن و به ند و سجن کردنی حه لال دهکات .
: " () " :

... :

...

...

() : () () : () :
() : () : () :

...

(...)^(۵۶).

*** دوا خستنی قهرز بردنه وه بؤ خاوه نه که ی غه بیه ت کردن و سزادانی قهرزازه که جه لال ده کات :**

ئه گهر که سیکی قهرزار توانای هه بوو ئه و قهرزه ی که له لایه تی بیداته وه و نه یدایه وه و ئه مپۆ و به یانی ده کرد و دوا ی ده خست به بی عوزر ئه و ا دروسته بؤ خاوه ن قهرزه که غه بیه تی قهرزازه که بکات و بلیت سته م و زولمی لیم کردوه و دروستیشه شکاتی بکات و چه بس و زیندانی و بهندی بکات و تۆله ی خۆیی لی بسینیه وه ، ههروه ها دروستیشه خه لکانی تری لی ئاگادار بکاته وه بؤ ئه وه ی پاره و مالی خۆیانی نه ده نی به قهرز .

(((ﷺ) : (ﷺ)))
(()) .

واته : ئه و که سه ی که توانای هه یه قهرز بداته وه به لام نایداته وه و دوا ی ده خات ئه مه غه بیه ت کردن و سومعه ت شکاندن و سزا دان و تۆله لی سه ندنه وه ی جه لال ده کات .

: :

() : (/) : ()
() : ()
(/) :

) :

:" "

() :

*** نووسینی قهرزو وشایهت گرتن له سه ری :**

خوای پهروهردگار له دریزترین ئایهتی قورئانی پیروژدا فهرمانی به ئیمانداران کردووه که واته گهر قهرزیکیان دا به که سیك بو ماوهیه که نه و باشتر و چاکتر وایه بینووسن و دوو که سیش بکه ن به شایهت له سه ره ئه و قهرزه که م بیته یان زور بیته :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبُ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيَمْلِكِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمِلَ لَهُ هُوَ فليَمْلِكْ وَلِيَّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسَاءَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَلُوا فَإِنَّهُ بَسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ [:] .

) :

...

() : (/) .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى

فَاكْتُبُوهُ﴾

﴿ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا

تَرْتَابُوا ﴾ ... ﴿ فَاكْتُبُوهُ ﴾ : ...

﴿ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ ﴾ :

... ﴿ ﷺ ﴾ :))

((...))

﴿ وَيَكْتُبُ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ ﴾ :

﴿ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ ﴾ :

...

﴿ وَيُمِلُّ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَنُتِقَ اللَّهُ رَبَّهُ ﴾ :

﴿ وَلَا يَبْخَسُ مِنْهُ شَيْئًا ﴾

() () () () () () () () () :

﴿فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا﴾

﴿أَوْ ضَعِيفًا﴾ ﴿أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ﴾

﴿فَلْيُمِلِلْ وَيُيْهِ بِالْعَدْلِ﴾ .

: ﴿وَاسْتَشْهَدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ﴾

﴿فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ﴾

...

: (((ﷺ) ...))

. ((())

: ﴿مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ﴾

...

: ﴿أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى﴾

...

: ﴿وَلَا تَسَامُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ آجَلِهِ﴾

: ﴿ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا﴾

: ()

: ()

()

﴿إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ

أَلَّا تَكْتُبُوهَا﴾

﴿وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ﴾ :

...

﴿فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ

أَمَانَتَهُ﴾ .

(ﷺ)

(ﷺ) : (((ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ) :

:

:

(ﷺ)

(ﷺ)

(ﷺ) :

:

(ﷺ)

:

(ﷺ)

:

:

:

:

(ﷺ)

((())

(ﷺ)

...

((()) :

(ﷺ)

...

:

((() ...)

*** وهرگرتنی رهن له بهرامبهر قهرزدا :**

ئهگهر پارهییهك یان شتیك دا به كهسیك به قهرزئه وه دروسته له

بهرامبهر ئه وه دا رههنی لی وهربگریت تاوه كو قهرزه كهت بو دینیته وه :

خوای پهروهردگار فهرموویه تی : ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ

مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْفُرُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْفُرْ فَإِنَّهُ أَنِ

قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۱۰﴾] .

واته : ئهگهر له سه فهردا بوون و نووسه رتان نه دۆزیه وه قهرزه كه له

نیوانتانا بوونسیت ئه وا با رههنیکی لی وهربگریت ، وه ئهگهر هندیکتان

ئه مین بوون له هندیکتان ئه وا با ئه وهی ئه مانه ته که ی لایه بیگیپیته وه بو

خاوه نه که ی ، وه شایه تی مه شارنه وه وهرکه سیك بیشاریته وه ئه وا دلی

تاوانباره و خواش به کرده وه کانتان زانایه .

() :

() :

()

((:

()

:

﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ﴾ ((:

[(() :

() :

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ﴾ : () :

﴿وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا﴾

:

...

.(...)

() : ()
(() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) خواردنی له جووله که یه ک کپی به قه رز
بو ماوه یه ک و قه لغانه که ی کرد به په هن له لای .

* قه رز دانه وه پیش ده خریت به سه ر به جی گه یانندی وه صییت و

میرات دابه ش کردن :

(ﷺ) : ()
(() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) برپاری داوه و فه رمانی کردووه به وه ی
که وا : دوا ی مردن قه رز دانه وه پیش ده خریت به سه ر جی به جی کردنی
وه صییتی مردوو .

(ﷺ) : ()

(ﷺ) :

() : () : ()
: () : () : ()

:

(() . :

واته : براکه م مرد و سئسه د (۳۰۰) دره می به میراتی و خیزانیکیشی به جیهیشت ، منیش ویستم ئه و پاره یه بدهم به شتومهک و پیداویستی پی بکریم بؤ خیزانه که ی ، پیغه مبه ریش (ﷺ) فهرموی : براکه ت به ند کراوه به هوی قهرزه که یه وه بویه قهرزه که ی بده ره وه ، و وتم : ئه ی پیغه مبه ری خوا هه موو قهرزه که م بؤ دایه وه ته نها دوو دینار نه بیّت که وا ئافره تیک داخوازی ده کات و به لگه شی نی یه ، فهرموی : بیده ری چونکه ئه و له سه ر حه قه و پاست ده کات .

: () :

(() .

*** چ کاتیك قهرزدان ده بیّت به ریبا ؟**

ئه گه ر قهرز دهر () مه بله غیک پاره یان مالیک به قهرز بدات به که سیکی تر () به مهرجیک له به رامبه ر دوا خستنی هیئانه وه ی قهرزه که مه بله غیکی زیاتر یان جوریکی چاکتر یان شتیکی زیاتری بؤ بینیت ، ئه و ئه م جوره مامه له یه ده بیّت به (ریبا) و له شه رعدا پیی ده وتریت :] . [

بؤ نمونه :

– (,) دینار به قهرز ده بات به مهرجیک له به رامبه ر ئه مه دا (,) بدات به خاوه نه که ی () .

() : () .

() : (/) .

- (,) دینار [لە جوړ و فیئەى یەك هەزارى] بە قەرز دەبات **بە مەرجیك** لە بەرامبەر ئەمەدا (,) دینار [لە جوړ و فیئەى بیست و پینچ هەزارى] بدات بە خاوەنەكەى .

- (,) دینار بە قەرز دەبات **بە مەرجیك** لە بەرامبەر ئەمەدا (,) دینار و شتیكى زیاترى بۆ بېنئیت وەك دوو مریشك یان چاكەیهكى بۆ بكات وەك ئەوہى بلیت : ئەم قەرزەت پى دەدەم **بە مەرجیك** خانووەكەت پىم بدەیت بە كرى یان بە ئۆتۆمبیلەكەت لە گەل خۆتدا بمبەیت بۆ بازار بۆ نمونە ...

() تیبینی : ئەم حالەتەیان ئەگەر قەرزیشى تیدا نەبیت ئەوا ھەر دەبیت بە ریبیا ئەگەر ئەو دوو شتەى كەوا ئالوگۆرى پى دەكریت بریتی بیت لە : (ئالتون و زیو و پارە و گەنم و جو و خورما و خوئ) چونكە مەرجە گۆرپنەوہكە دەست بە دەست بیت و قەرزى تیدا نەبیت بە ھىچ شیوہیەك ئەگەر لە یەك جنس بن ، بۆ نمونە :

- (ئالتون و زیو و پارە) ئەگەر بە بەكتر كۆرپرانەوہ (ئالتون بەرامبەر بە ئالتون بیت ، یان ئالتون بەرامبەر بە زیو بیت ، یان ئالتون بەرامبەر بە پارە بیت ، یان پارە بەرامبەر بە پارە بیت) ئەوا نابیت بە ھىچ شیوہیەك قەرزى تیدا ھەبیت بەلكو دەبیت دەست بە دەست بیت .

- (گەنم و جو) ئەگەر بە بەكتر كۆرپرانەوہ (گەنم بەرامبەر بە جو بیت ، یان گەنم بەرامبەر بە گەنم بیت ، یان جو بەرامبەر بە جو بیت) ئەوا نابیت بە ھىچ شیوہیەك قەرزى تیدا ھەبیت بەلكو دەبیت دەست بە دەست بیت .

- (خورما بەرامبەر بە خورما) ئەگەر كۆرپرایەوہ ئەوا نابیت بە ھىچ شیوہیەك قەرزى تیدا ھەبیت بەلكو دەبیت دەست بە دەست بیت .

- (خوئ بەرامبەر بە خوئ) ئەگەر كۆرپرایەوہ ئەوا نابیت بە ھىچ شیوہیەك قەرزى تیدا ھەبیت بەلكو دەبیت دەست بە دەست بیت .

بەلام ئەگەر گۆرپنەوہكە بە دوو شتى جیاواز بوو لە (جنس)دا وەك (ئالتون بەرامبەر بە گەنم ، یان پارە بەرامبەر بە جو ، یان گەنم بەرامبەر بە خورما ، یان خورما بەرامبەر بە ئالتون) ئەوا ئەم ئالوگۆرە نابیت بە ریبیا و ھىچى تیدا نى .

دهتوانین ئەمهش تیڤگهین له پروانگه‌ی ئەم بنچینه و بنه‌مایه وه که له بابه‌تی (قهرز و ریبیا) دا باسکراوه :

زانایان فهرموویانه : () .

واته : هه‌موو قهرزێک سوودیکی به مهرج گه‌راو له گه‌ڵ خۆیدا بینیت بۆ خاوه‌نه‌که‌ی ئەوه ریبایه .

:

() :

]

فاتق تلك السَّلة وما فيها (()) () .

واته : هاتم بۆ مه‌دینه و له‌وئێ گه‌یشتم به () (ﷺ)

وپی‌ی و وتم : تۆ له ناو زه‌وی‌یه‌که‌دا نیشته‌جی‌ت که ریبیا تییدا به‌ربلاوه ، جا ئەگه‌ر حق و قهرزێکت به سه‌ر پیاوی‌که‌وه بوو و ئەویش باریک کا یان باریک جو یان باریک عه‌له‌فی به دیاری بۆت هینا ئەوا وه‌رینه‌گریت چونکه ئەوه ریبایه ، وه یه‌کیک له درگا‌کانی ریبیا بریتی‌یه له‌وه‌ی که یه‌کیک له ئێوه قهرزێک ده‌دات بۆ ماوه‌یه‌ک ، کاتی‌ک ماوه‌که ته‌واو ده‌بی‌ت قهرزه‌که ده‌هینیت‌وه له گه‌ڵ سه‌به‌ته‌یه‌که‌دا که دیاری‌یه‌کی تی‌دایه جا تۆ خۆت بپاریزه له‌و سه‌به‌ته‌یه و ئەوه‌ش که تی‌دایه .

: " " () .

() : () : () .

() .

واته : له وانه یه ئه وه بۆچوونی () بیټ ، ئه گینا زانایان له سه ر ئه وه ن ئه وه کاتیك ده بیټ به ریبا که به مه رج بگیریټ ، به لئى خۆپاریزی کردن له وه دایه که وازی لیټینیټ و وه رینه گریټ . که واته ئه گه ر قه رزاره که له لایه ن خۆیه وه له قه رزه که زیاتر یان باشت بگیریټه وه بۆ خاوه نه که ی یان له کاتی قه رزه که دا یان له دواى هینانه وه ی قه رزه که دا شتیکی به دیاری برد بۆ خاوه ن قه رزه که یان به هر چاکه یه ک ویستی هه ندیک پاداشتی خاوه ن قه رزه که بداته وه ئه وا ئه مه نابیټ به ریبا چونکه ئه مه ده چیټه ژیر بابه تی (قه رزدانه وه به چاکه) که له پیشه وه باس کرا چونکه له سه ره تاوه به مه رج نه گیراوه له لایه ن خاوه ن قه رزه که وه .

پاره گۆرینه وه به قه رز ده بیټ به ریبا :

/ کرین و فرۆشتن و گۆرینه وه ی پاره به قه رز به بن زیاده .

ئه گه ر کرین و فرۆشتن و گۆرینه وه ی پاره به قه رز بوو به بی زیاده ئه وا ئه م جوړه مامه له یه ده بیټ به (ریبا) و له شه ر عدا پی ی ده وتریټ : []. وه ک ئه وه ی که سیك سه د () دۆلار بفرۆشیټ به که سیکی ترو سه د دۆلاره که ش بدات به کابرای کریار به رامبه ر به (دینار ، به لام کابرای کریار دواى جیا بوونه وه ی له بفرۆشه که له (مه جلسی کرین و

() : (/) .

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

فروشته که دا) به ماوه یه ک () هزار دیناره که ته سلیم به بفروشه که بکات ، ئەگەر چی ئەو ماوه یه چه ند کاتژمیڤیکی که میش بیټ .

ب / کڤین و فروشتن و گۆڤینه وهس پاره به قهرز به زیاده وه .

وه ک ئەوه ی که سیټک سهد () دۆلار بفروشیټ به که سیټکی تر به رامبه ر به سه دوپه نجاویه ک هزار (,) دینار به قهرز ، به لام ئەگەر به نه قدی بیفروشیټ ئەوا به (,) دینار ده یدات .

واته : ئەگەر کڤین و فروشته که به نه قدی بیټ ئەوا سهد دۆلار به سه دوپه نجاهه زار دیناره ، به لام ئەگەر به قهرز بیبات ئەوا به سه دوپه نجاویه ک هزار دینار پیټی ده فروشیټ ، هزار دینار زیاتری لیټ وهر ده گریټ له به رامبه ر دوا خستنی هیټانه وه ی سه دوپه نجا هزار دیناره که .

$$() = (,) \text{ به نه قدی .}$$

$$() = (,) \text{ به قهرز .}$$

وه ئەم شیټوازهش دوو جوړ ریبا ی له خو گرتوهه :

أ / : ریبا ی زیاده ، چونکه هزار دینار زیاتری لیټ وهر ده گریټ

له به رامبه ر دوا خستنی هیټانه وه ی سه دوپه نجا هزار دیناره که .

ب / : ریبا ی دوا خستن ، چونکه کڤین و فروشتنی پاره که به

قهرز بوو .

به لگهش له سهر ئەمه :

() : ()
... ((()) : () .

() : () .

واته : پرسیارم کرد له دوو صه حابه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ))

(ﷺ) ده باره ی پاره گۆرینه وه (الصرف) ... جا
ههردووکیان فهرموویان : پیغه مبهری خوا (ﷺ) کرپن و فرۆشتنی دینار
(تالتون) به درهه م (زیوی) قه دهغه کردوه .

(()) :

لا اجتماعهما في علة واحدة : وهي النقدية () .

واته : ئەم فهرموودهیه دهقیکی پوونه بۆ هه رامیتی ریبای قه رز و
دواخستن له وهی که تپیدا باس کراوه که بریتییه له (دینار به درهه م) ،
چونکه ههردووکیان یه که دهگرنه وه له یه که هۆدا که بریتییه له وهی
ههردووکیان (پاره و نرخ و دراون) .

(()) (ﷺ) :

(() .

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) سه باره ت به فرۆشتنی تالتون و زیو و
پاره گۆرینه وه فهرموویه تی : ئەوهی که دهست به دهسته وه ریبگرن ، وه
ئوهشی که به قه رزه و دوا ده خریت ئەوا په تی بکه نه وه و وه ریمه گرن .

(()) :

(() .

((/)) :

(() ()) :

((/)) :

واته : ئه وهی که له مه جلیسی کرین و فرۆشتن و گۆرینه وه که دا دهست به دهست وهرده گیریت ئه وه دروسته و بیبه نه سه ر ، وه ئه وهی که دهست به دهست وهرناگیریت له وه مه جلیسه دا ئه وه دروست نی یه وازی لیبنن و ئه و کرین و فرۆشتنه مه که ن .

کرین و فرۆشتن و گۆرینه وهی ئانتون و زیو به رامبه ر به یه کتر و به رامبه ر به پاره به قهرز ده بییت به ریا :

کرین و فرۆشتنی زیو و زیو به قهرز حه رامه و ده بییت به ریا ، بۆیه ده بییت زه رهن گه ر هه موو پاره که به ته واوی له کرپار وهر گریت ئه نجا زیپه که یان زیوه که بدات به کرپار ئه گینا کرین و فرۆشتنه که یان ده بییت به ریا ، هه روه ها کرین و فرۆشتنی زه رهن گه ر له گه ل بازرگانه کاندای ده بییت به نه قدی بییت نه که به قهرز.

وه ئه گه ر ئافره تی و یستی وابوو زیپه کۆنه به کار هاتووه که ی بگۆریتته وه به زیپکی نوئ و تازه ده بییت گۆرینه وه که به رامبه ر به یه کتر و یه کسان بییت و دهست به دهستیش بییت نه که به قهرز ، ئه گینا گۆرینه وه که ده بییت به ریا . جا بۆ ئه وهی نه که ویتته ناو ریا خواردنه وه ده بییت زیپه کۆنه به کار هاتووه که ی له لای دوکانیک بفرۆشیت و پاره که ی به نه قدی وهر گریت ، ئه نجا ئه گه ر ویستی هه بوو زیپری نوئ و تازه بکریت ئه وا ده چیت له دوکانیکی تر زیپری نوئ و تازه ده کریت به پاره و دهست به دهست و بی دوکه و تن .

چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی :))

((()

() : () : () :

واته : زير مه فروشن به زير ئيلا به رانبه به يه كه نه بيت ، وه با ههنديكيان له وهى تريان زياتر نه بيت ، وه هى ئاماده نه بو مه فروشن به ئه وهى كه ئاماده يه ، واته با دهست به دهست بيت و به قهرز نه بيت .
() : " : :

() .

واته : ئالتون به ئالتون : هه موو جوړه ئالتونيك ده گريته وه : له ئالتونى كراو به پاره و نه خش كراو ، وه چاك و خراپ ، وه ساغ و شكاو ، وه پاك و تيكلو ، ئه مهش به يه كدهنگى و كوړاى زانايان وهك پيشه وا (ئيمامى نه ووى) باسى كردوو .

) :

الأوراق النقدية () .

واته : فروشتنى ئالتون و زير به پارهى كاغەزى ئه م سه رده مه دروست نى به ئيلا به مه رجى دهست به دهست نه بيت له هه مان مه جلس و جيگاي كرپن و فروشتن و گوړينه وه كه دا .

كرپن و فروشتن به (قهرزى به ش به ش /) به
زياده خستنه سه ر نه ركه كه ي ده بيت به ريبا :

ئه مهش كاتيك روو ده دات ئه گه ر شتومه ك به دوو مه عمه له بفروشن ، بو نمونه ئه گه ر (سه لاجه يه ك) بفروشييت ئه وا ده لييت :
١ - به نه قدى به () ، دينار .

() : (/) .

۲ - وه ئه گهر به قهرز بيهيت و به (قسط) و بهش بهش نرخه که يم
بؤ بهينيته وه ئه وا به (/) دیناره .

ئهم جوړه کړين فروشتنهش دهبيت به ريبا چونکه پيغمبهري خوا
(ﷺ) فهمويه تي :))
(() .

واته : ههر که سيک دوو کړين و فروشتن له يه ک مامه له دا بکات ، ئه وا
يان که مترينيانى بؤ دهبيت يان ريبا ، به واتايه کى تر : بفروش ده لئيت : به
نه قدى به () دینار ، وه به قهرزيش به () دینار ، جا ئه گهر
کړپار به () دینار بيکړيت که نرخه که مه که يه ئه وا دروسته ، به لام
ئه گهر به () دینار بيبات به قهرز ئه وا دهبيت به ريبا .

چه ند پرسياريکى راسته خو

و

کوټايى ئهم بابته

دواى ئهم پوون کردنه وه يه ده لئيم :

ئايا زوربه ي هره زورى کړين و فروشتن و مامه له کانى بازاړى ئه مړوى
موسلمانان به گشتى و بازاړى (پاره گوړپه نه وه) و (زه پره نگره کان) يش به
تايبه تي ريباى تي که ل نه بووه و به ره مى ريبا نابه نه وه بؤ مال و مندله کانيان
!؟؟؟

() : () :
" (/) : "

وه لامة کهش : ده خهینه سه ر ئه ستوی خوینری ئه م بابه ته ، ﴿بَا أَيُّهَا

الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ﴾ [:] .

ئایا زۆربهی هه ره زۆری ئه وانهی که له م پۆژگارهدا قه رزده کهن و قه رزی خه لکیان به سه ره وه یه وه فادارن و چاکه کاری خاوه ن قه رزه که یان له پێش چاوه ؟ یان بوونه ته مایه ی بیزاری و نارپه حه ت بوونی خاوه ن قه رزه کان ؟

وه لام : به راستی هه لسوکه وتی نابه جی و ناشیاوی زۆربهی قه رزاره کانی ئه م پۆژگارهدا بووه ته مایه ی بیزاری و نارپه حه ت بوونی خاوه ن قه رزه کان و ئه وه نده شوینه وار و گاریگه ری خراپی لێکه وتووه ته وه تا ئه و ئاسته ی که ده بینین کاتی که موسلمانیک داوای قه رزیک ده کات له موسلمانیک تر راسته خو ده لیت له توانامدا نی به قه رزت بده می ، هۆکاری سه ره کی ئه م هه لویسته ش ده گه پیننه وه بۆ بئوه فایی و هه لسوکه وتی نابه جی و ناشیاوی زۆربهی قه رزاره کانی ئه م پۆژگارهدا !!!

ئایا زۆربهی هه ره زۆری ئه وانهی که زه رپه نگه رن خۆیان به زمانی خۆیان دان به وه دا نانین که زۆربهی هه ره زۆری مامه له کانیا ن ریبایه و ئه وان ئالتون به ئالتون ده گۆرته وه و ئالتونیش به قه رز ده کپن و به قه رزیش ديفروشن !!!

وه لام : به لئى ، ئه مه راستی به که خۆیان به زمانی خۆیان ده یدرکینن و چاکیش ده زانن ريبا ده خون و ريباش ده دن به ده رخواری مال و منداله کانیا ن !!!

۴ - ئایا زۆربهی هه ره زۆری پاره گۆره کان پاره و دراوه کان به قهرز ناگۆرینه وه و کرپن و فرۆشتنی پاره به قهرز سیامایه کی ئاشکرا و زال نییه به سهر بازاری (پاره گۆرینه وه /)؟؟؟!

وه لام : ئه گهر ريبا خواردن سيفه تی پاره گۆره کانی سهردهمی (تابعین و پیاو چاکان) بیت وهك (فهرموویانه :) (...)() .

واته : سویند بیت به خوا ئه و پاره گۆرانه ريبا خۆرن ، وه ئه وان جهنگیان پراگه یاندوووه دژ به خوا و پیغه مبه ره که ی (ﷺ) .

جا ئه گهر ئه مه سيفه تی پاره گۆره کانی ئه و سهردهمه بیت ده بیئت پاره گۆره کانی ئاخزره مان چی بلین؟! وه له کۆتایی ئه م بابه ته دا ده لیم :

بیرخستنه وه یهك :

ریبا جۆر و ده رگای زۆری هه یه و خواردنی ریبایش زۆر ترسناکه ، بۆیه ئه گهر شاره زا نه بیئت ئه و پرزگار بوونت له ريبا خواردن کاریکی ئاسان نییه به تایبته له م سهردهمه دا !

- ريبا () ده رگایه و تاوانیکی زۆر گه وره یه :

پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ((

(() .

() : (/) .

() : () : /) :

.(

واته : ريبا حه فتاوسى () ده رگايه : ئاسان ترين و سوک ترينيان وهک ئه وه وايه که : پياو زينا و داوین پيسى له گه ل دايکی خویدا بکات .

- ريبا خواردن له زينا کردن و داوین پيسى زور گه وره تره :

پيغه مبهري خوا (ﷺ) فه رمويه تی : ((

(() .

واته : دره ميک له ريبا که پياو بيخوات و بيشزانيت ئه و دره مه به ريبا په يداى کردوه ، ئه و تاوان و توله و خراپى و سزاي خواردنى ئه و دره مه توند و زياتره له : () سى و شهش زينا و داوین پيسى ئه نجام دان .

- له عننه کراوه له ريبا خور و هاوکارى کاره کانى :

جابرى کوپى عبد الله (ﷺ) فه رمويه تی : ((

: (() .

واته : پيغه مبهري خوا (ﷺ) له عننه تی کردوه له و که سه ی که : ريبا ده خوات : () ، وه ئه وه ی که ريبا ده دات به ده ر خواردى ريبا خوړه که دا : () ، وه ئه وه ی که به ند (عه قد) ی ريبا که ده نوسيت : () ، وه ئه و دوو شايه ته ی که شايه تی ده دن له سه ر به ند (عه قد) ی ريبا که دا له نيوان ريبا خوړ و ئه وه ی ده يدات به ده ر خوارديا : () ، وه ئه مانه هه موويان له تاوانى ريبادا يه کسانن .

بويه ده بيت موسلمانان چاک بزنان که خواردنى نان و مالى ئه وانه ی که مامه له و کرپين و فروشتن به ريبا ده که ن حه رامه و پيس تره له نان و

() : () : (/) .

() : () :

حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزخانه وه

مالی (ویسکی و بیره) فرۆشه کان ! به لکو پیس تریشه له له نان و مالی
ئهوانه ی که به (داوین پیسی و بی ئه خلاقى) پاره پهیدا ده کهن !!!

ئامۆژگاری بهك بۆ ئافرهتان :

پێویسته له سهر هه موو ئافرهتیکى موسلمان و حه لال زاده که
ئاگای له میرده که ی بیته ئه م دوو خاله ی له یاد نه چیت :

۱ - نابیت فشار بخاته سهر میرده که ی بۆ پاره و مال پهیدا کردن به
ههر شیوه یه که بیته ئه گه ر چی به پێگای حه رامیش بیته وه که قهرز کوپیری و
ریبا خواردن !

۲ - به لکو ده بیته ئامۆژگاری میرده که ی بکات به وه ی که رزق و
پۆزی و پاره ی حه لال بۆ خۆی و مال و مندالی پهیدا بکات .
وه ده بیته هه لویستی وه کو ئه و ئافره ته ی پیشینان بیته که کاتیک
میرده که ی له مال ده رده چوو بۆ که سابه ت و بژیوی هینانه وه بۆ منداله کانی
پێی ده ووت :)
(.

واته : ئه ی میرده که م له خوا بترسه و پاره و رزق و بژیوی
حه رامان بۆ مه هینه وه ، چونکه ئیمه ئارام ده گرین له سهر برسیتی ، به لام
توانای ئاگری دۆزه خمان نییه .

وه له ریوایه تیکى ترده هاتوو هه رموویه تی :)

(.

واته : ئامان سه د ئامان ووریای که سابه تی حه رام ببه ، چونکه ئیمه
ئارام ده گرین له سهر برسیتی ، به لام ئارام ناگرین له سهر ئاگری دۆزه خ .

حوکم و نادابه کانی قه رزدان و قه رزکردن و قه رزدانه وه)

منیش ده لیم : خۆزگه ئافره تانی ئەم سهرده مهش ئا بهم شیوازه
بیوایهن له گه ل میرده کانیاندا ، ئەو کاته ههستمان ده کرد به خۆشی ژیان و
دهمان بینی ژیانمان چهند ئاسوده ده بوو !

له راستیدا ئەم هۆکاریکه له هۆکاره کانی هاندانی پیغه مبهه (ﷺ) بو
خواستنی ئافره تی صالح که فهرموویه تی : ((...
() .

واته : با یه کیک له ئیوه ئافره تیکی چاک و صالح هه لبرئیت بو
هاوسه ریتی و هاوبه شییتی ژیانیه که وا هاوکاری بکات له بواری دوا پوژیدا .
ههروه ها فهرموویه تی : ((() .

واته : هاوسه ری دیندار و ئایین پهروه هه لبرئیه و وه
دهستکه وتیکی به نرخ به دهستی خۆت بخره .
وه ههروه ها فهرموویه تی : ((

واته : هه ر که سیک خوا ئافره تیکی صالحی پی به خشی ئەوا یارمه تی
داوه له سه ر به ریوه بردنی نیوه ی دینه که ی ، وه با له خوا بترسیت له و
نیوه که ی تریدا .

به لام ئەگه ر ئافره ت صالح نه بوو ئەوا ... !!!
فالحمد لله على كل حال ، ونعوذ بالله من حال أهل النار ...

() : () .
() : () : () .
() : () : () .